

FOURTH MINISTERIAL CONFERENCE ON THE PROTECTION OF FORESTS IN EUROPE

28 – 30 April 2003, Vienna, Austria

Viedenská rezolúcia č.1

Medziodvetvová kooperácia a národné lesnícke programy - východiskové predpoklady trvalo udržateľného obhospodarovania lesov v Európe

Preložila: Ing. Z. Kmeťová

(pôvodný názov rezolúcie v angličtine je "STRENGTHEN SYNERGIES FOR SUSTAINABLE FOREST MANAGEMENT IN EUROPE THROUGH CROSS-SECTORAL CO-OPERATION AND NATIONAL FOREST PROGRAMMES", čomu uvedený preklad nie celkom presne zodpovedá, význam však zostáva zachovaný)

Signatárske krajiny a European Community (Európske spoločenstvo)

1. Uznávajú potrebu posilnenia vzájomného prepojenia a synergie stratégií zameraných na trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov s ostatnými relevantnými stratégiami a programami. Tento cieľ sa dá dosiahnuť aplikáciou vhodných postupov zameraných na integráciu a koordináciu aktivít.
2. Sa na základe konsenzu dosiahnutého v rámci IPF dohodli, že národné lesnícke programy (NLP), tak ako to bolo rozpracované v dokumente "MCPFE Approach to National Forest Programmes in Europe" (voľne preložené Stratégia MCPFE o národných lesníckych programoch v Európe), majú mať charakter otvoreného, holistického, medziodvetvového a iteratívneho procesu zahrňujúceho strategické plánovanie, implementáciu, monitoring a hodnotenie a to na národnej a/alebo sub-národnej úrovni. Cieľom je postupne zdokonaľovať postupy trvalo udržateľného obhospodarovania lesov tak ako bolo definované Helsinskou rezolúciou H1 a týmto zároveň prispievať k trvalo udržateľnému rozvoju spoločnosti ako celku.
3. Si uvedomujú, že procesy súvisiace s NLP predstavujú dôležité nástroje zvyšovania úrovne prepojenia jednotlivých aktivít a synergie nielen v rámci sektoru lesníctva ale aj medzi lesníckym sektorom a ostatnými sektormi. Cieľom je využiť medziodvetvovú koordináciu aktivít na riešenie medziodvetvových otázok týkajúcich sa lesníctva.
4. Smerujú k posilneniu myšlienky konceptu národných lesníckych programov v Európe, ktoré by mali zohľadňovať špecifické potreby jednotlivých krajín a prispievať k implementácii celosvetových záväzkov a záverov medzinárodných dohovorov týkajúcich sa lesov.

Signatárske krajiny a European Community (Európske spoločenstvo) sa týmto zaväzujú

5. Smerovať k lepšiemu chápaniu medziodvetvových problémov na Pan-európskej úrovni, identifikovať kľúčové problémy, aktérov a ich vzájomné interakcie na regionálnej úrovni, podporiť kooperáciu a dialóg vedúce k aktívnemu riešeniu problémov.

6. Podporiť koordináciu medziodvetvových stratégií zavádzaním nových alebo zdokonaľovaním už existujúcich mechanizmov
 - a. Umožňujúcich pravidelnú komunikáciu medzi lesníckym sektorom a ostatnými relevantnými sektormi NH za účelom skvalitnenia konzultačných procesov a systému výmeny informácií
 - b. Posilňujúcich kooperáciu medzi jednotlivými odvetvami NH a umožňujúcich vytváranie medziodvetvových dohôd týkajúcich sa spoločných priorít
7. Vypracovať a zaviesť do praxe národné lesnícke programy, pri ich príprave čo možno v najväčšej miere aplikovať závery materiálu MCPFE "Approach to National Forest Programmes in Europe."
8. Spolu s ostatnými nástrojmi využívať NLP na
 - a. Identifikáciu a riešenie kľúčových medziodvetvových problémov týkajúcich sa problematiky lesov a ich trvalo udržateľného obhospodarovania
 - b. Zhodnotenie nedostatkov a nezrovnalostí v stratégiách, programoch a legislatíve týkajúcej sa lesov a prijať opatrenia na ich minimalizáciu
9. Podporovať implementáciu výsledkov procesov NLP do národných stratégií trvalo udržateľného rozvoja a ostatných relevantných procesov a stratégií
10. Ku kontinuálnej výmene poznatkov nadobudnutých z realizácie procesov NLP, najmä čo sa týka aspektov praktickej aplikácie záverov materiálu MCPFE "Approach to National Forestry Programmes in Europe" a implementácie kritérií a indikátorov trvalo udržateľného obhospodarovania lesov, ktoré tvoria súčasť NLP.
11. Čo najefektívnejšie využívať dostupné informácie týkajúce sa mechanizmov implementácie a financovania národných lesníckych programov, výskumu, vzdelávania rovnako ako národných a medzinárodných programov ako sú napr. "National Forest Programme Facility" a PROFOR.

V kontexte práve uvedených skutočností sa signatárske krajiny a European Community zaväzujú prijať materiál "MCPFE Approach to National Forest Programmes in Europe" ktorý tvorí prílohu tejto rezolúcie.

Príloha k Viedenskej Rezolúcii č.1

MCPFE Approach to National Forest Programmes in Europe

(voľne preložené **Prístup MCPFE k národným lesníckym programom v Európe**)

Vychádzajúc z konsenzu o národných lesníckych programoch (NLPs) prijatom na zasadnutiach Intergovernmental Panel on Forests (IPF) a následne zasadnutiach Intergovernmental Forum on Forests (IFF), MCPFE definuje obsah, východiská a princípy národných lesníckych programov nasledovne:

"Národný lesnícky program predstavuje otvorený, holistický, medziodvetvový a iteratívny proces zahrňujúci strategické plánovanie, implementáciu, monitoring a hodnotenie a to na národnej a/alebo sub-národnej úrovni. Cieľom je postupne zdokonaľovať trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov tak ako bolo definované Helsinskou rezolúciou H1 a týmto zároveň prispievať k trvalo udržateľnému rozvoju spoločnosti ako celku. Národný lesnícky program je

- založený na národnej suverenite a dlhodobých politických záväzkoch na vysokej úrovni
- čo v najväčšej miere využíva existujúce kapacity a podporuje rozvoj intelektuálnych, ľudských a inštitucionálnych kapacít v oblasti trvalo udržateľného obhospodarovania lesov pričom sa opiera o nasledovné princípy:

Hlavné princípy NLPs v Európe:

- Účasť
- Holistický a medziodvetvový prístup
- Opakovaný proces s dlhodobými záväzkami
- Tzv. capacity building - budovanie kapacít (*pozn.: jedná sa v podstate o budovanie nových pracovísk s adekvátnym technickým vybavením a personálnym obsadením*)
- Súlad s národnými legislatívnymi normami a stratégiami
- Integrácia s národnými stratégiami trvalo udržateľného rozvoja
- Súlad s medzinárodnými záväzkami uznávajúcimi synergiu medzi medzinárodnými iniciatívami v oblasti lesníctva a príslušnými konvenciami
- Inštitucionálna reforma, reforma stratégie
- Ekosystémový prístup
- Spolupráca pri zavádzaní do praxe
- Verejná informovanosť

Národný lesnícky program môže vychádzať z 6 Pan-európskych kritérií trvalo udržateľného obhospodarovania lesov. Tento dokument predstavuje akúsi rámcovú smernicu ktorá v sebe zastrešuje ekologické, ekonomické a sociálno-kultúrne aspekty trvalo udržateľného rozvoja.

Jednotlivé otázky strategického významu sa v rámci NLP riešia na úrovni národnej a /alebo úrovni subnárodnej a to v súlade s princípmi procesu tak ako to bude ďalej uvedené. Jedná sa o otázky miestneho až globálneho významu, ktoré okrem iného zahrňujú aj implementáciu príslušných medzinárodných záväzkov týkajúcich sa lesov nielen na národnej ale aj sub-národnej úrovni. Jedná sa o záväzky na pan-európskej alebo celosvetovej úrovni ako sú napr. záväzky vyplývajúce z UNFF, CBD, UNFCCC a CCD.

Pre účely periodického monitorovania, hodnotenia a reportingu o stave a zmenách trvalo udržateľného obhospodarovania lesov je možné využiť kritériá a indikátory trvalo udržateľného obhospodarovania lesov. Tieto môžu tvoriť súčasť NLP a je ich okrem iného možné využiť na hodnotenie výstupov NLP s ohľadom na trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov.

Princípy NLPs v Európe

MCPFE zdôrazňuje, že všetky všeobecné náležitosti a princípy národných lesníckych programov (NLPs) tak ako boli odsúhlasené Medzivládny panelom o lesoch (Intergovernmental Panel on Forests) sú vo všeobecnosti relevantné pre všetky krajiny Európy, berúc pritom do úvahy aj špecifické podmienky jednotlivých krajín tohto regiónu.

V účastníckych krajinách MCPFE procesu by nasledovné princípy NLPs mali byť považované za akúsi bázu, ktorá v podmienkach Európy ďalej konkretizuje globálny konsenzus týkajúci sa problematiky lesov.

(Princípy nie sú zoradené v poradí podľa dôležitosti)

Účasť

Charakteristickou črtou NLPs je princíp účasti. Vychádzajúc zo záverov práce komisie FAO/ECE/ILO Joint Committee's Team of Specialists on Participation in Forestry (ToS), princíp účasti je možné definovať ako "dobrovoľný proces, ktorý umožňuje verejnosti či už jednotlivcom alebo organizovaným skupinám vymieňať si informácie, vyjadrovať svoje názory a jasne formulovať svoje záujmy. Tento proces v rovnakej miere umožňuje jednotlivým aktérom ovplyvniť rozhodnutia alebo výsledky jednotlivých prejednávanych záležitostí." Tento princíp je možné charakterizovať ako proces, ktorý je komplexný z hľadiska záujmov, dobrovoľný z hľadiska účasti a môže predstavovať doplnok k požiadavkám vyplývajúcim zo zákona. Proces by mal byť pre všetkých zúčastnených transparentný a regulárny, zúčastnení by mali konať v dobrej viere a zdieľať nielen úžitky ale aj zodpovednosť. Proces však dopredu nezaručuje - alebo predurčuje - aký bude výsledok. Kvalitné informácie, zahrňujúce okrem iného výsledky výskumnej činnosti a ich primeraná dostupnosť predstavujú dôležité aspekty efektívnej účasti na procese. Decentralizácia spolu s rozvojom ľudských zdrojov a inštitucionálnych kapacít predstavujú aspekty, ktoré sú dôležité a úzko prepojené aj s princípom účasti.

Typ a intenzita účasti kolíšu od diskusie/konzultácií až po komplikovanejšie formy spoluúčasti na rozhodovaní procese. V primeranej forme by v tomto prípade mali byť aplikované tzv. schémy riešenia konfliktov (Conflict resolution schemes). Typ a intenzita môžu byť v jednotlivých fázach procesu NLP (formulácia/príprava, implementácia, hodnotenie) a na jednotlivých úrovniach (národná, sub-národná, miestna) rôzne.

Okrem toho je možné aplikovať rôzne modely účasti, od modelov zahrňujúcich zástupcov záujmových skupín alebo expertov až po modely s účasťou širokej verejnosti. Výber vhodných modelov závisí okrem iného aj od prejednávanej problematiky, charakteru záujmových skupín a fázy NLP procesu a môže kolísať aj v závislosti od špecifických kultúrnych, sociálnych a ekonomických podmienok jednotlivých krajín.

Holistický a medziodvetvový prístup

NLPs vychádzajú z holistického a medziodvetvového prístupu ktorý berie do úvahy vplyv sektoru lesníctva na ostatné sektory ako aj opačný vplyv ostatných sektorov na sektor lesnícky. NLPs predstavujú komplexný strategický rámec pre všetky činnosti v lesnom hospodárstve. Slúžia ako pomôcka pri tvorbe stratégií, koncepcií a programov v sektoroch súvisiacich s lesným hospodárstvom a to nielen na národnej ale aj sub-národnej úrovni čím je možné zabezpečiť

koherenciu a súlad jednotlivých národných koncepcií a to aj s ohľadom na medzinárodné záväzky. Posilnenie informovanosti ostatných sektorov o stratégiách a cieľoch lesného hospodárstva, účasť a rozvoj nielen ľudských ale aj inštitucionálnych kapacít predstavujú aspekty úzko vzájomne previazané a dôležité z hľadiska tohto prístupu.

Primerané mechanizmy a nástroje koordinácie vytvorené na sub-národnej a/alebo národnej úrovni umožnia prepojiť jednotlivé sektory, inštitúcie a zainteresované skupiny nielen na horizontálnej ale aj vertikálnej úrovni.

Periodický proces s dlhodobými záväzkami

NLPs majú formu dlhodobých periodicky sa opakujúcich procesov ktoré sú kontinuálne aktualizované nielen na základe meniacich sa prírodných, ekonomických a sociálno-politických podmienok ale aj vo svetle nových poznatkov. Za účelom zabezpečenia ich kontinuity a nadväznosti sú NLPs založené na dlhodobých politických záväzkoch na vysokej úrovni a na dlhodobej účasti zainteresovaných skupín.

S ohľadom na aspekt dlhovekosti lesov a dlhodobý charakter lesnej produkcie je potrebné zaviesť nielen vhodné postupy na monitorovanie a hodnotenie lesov ale aj primerané systémy zberu informácií a zvoliť primerané obdobia týkajúce sa hodnotenia stavu lesov a lesnej produkcie. Na hodnotenie všeobecných (strategických) cieľov a hodnotenie špecifických cieľov, opatrení, činností a okruhov problémov je možné zvoliť rôzne prístupy a intervaly.

Okrem toho pri holistickom a medziodvetvovom prístupe musia postupy hodnotenia NLPs zohľadňovať tiež závery stratégií, programov alebo plánov iných odvetví, ktoré sa dotýkajú lesov alebo lesníckeho sektoru a to nielen na národnej, ale aj regionálnej alebo medzinárodnej úrovni.

Národné a sub-národné kritériá a indikátory trvalo udržateľného obhospodarovania lesov môžu tvoriť súčasť NLPs a slúžiť ako nástroj na monitoring, hodnotenie a reporting o úrovni trvalo udržateľného obhospodarovania lesov. Pri tvorbe národných indikátorov sa vychádza z Pan-európskych kritérií a indikátorov trvalo udržateľného obhospodarovania lesov.

Budovanie kapacít

Národný lesnícky program môže profitovať z adekvátnych kompetencií a praktických skúseností zúčastnených strán a to za predpokladu, že budú aplikované vhodné postupy a modely účasti. Z tohto dôvodu je cieľom národných lesníckych programov ďalší rozvoj intelektuálnych, ľudských a inštitucionálnych kapacít ako aj vytváranie predpokladov a podmienok pre trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov. Dôležitosť budovania nových kapacít cestou školení, ďalšieho vzdelávania a výskumných aktivít ako aj čo najlepšie využívanie už existujúcich kapacít je osobitne zdôrazňované vo vzťahu ku krajinám strednej a východnej Európy.

Budovanie kapacít a poznatkovej bázy na všetkých úrovniach tiež umožňuje holistický a medziodvetvový prístup k danej problematike a slúži ako podporný faktor pri rozvíjaní vzájomnej spolupráce.

Súlrad s národnou legislatívou a stratégiami

NLPs odrážajú národné a/alebo sub-národné potreby a priority a zaručujú konzistenciu s národnými, sub-národnými alebo miestnymi legislatívnymi normami, stratégiami a koncepciami.

Integrácia s národnými stratégiami trvalo udržateľného rozvoja

V procese NLP je trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov v celom svojom obsahu posudzované v kontexte trvalo udržateľného rozvoja spoločnosti ako celku. Obdobným spôsobom sú NLPs integrované do národných stratégií trvalo udržateľného rozvoja spoločnosti.

Súlrad s medzinárodnými záväzkami uznávajúcimi synergiu medzi medzinárodnými iniciatívami v oblasti lesníctva a príslušnými konvenciami

Problematika ochrany lesov je predmetom rôznych medzinárodných a regionálnych iniciatív a konvencií. Tieto iniciatívy a konvencie je potrebné koordinovať na 3 rôznych úrovniach a to národnej, regionálnej a medzinárodnej. Cieľom NLPs je posilniť súlad a synergiu medzi iniciatívami a konvenciami na úrovni jednotlivých krajín a identifikovať vhodné úrovne, predmet a podmienky spolupráce.

Inštitucionálna reforma a reforma stratégie

Vytváranie vhodných podmienok pre trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov môže tiež vyústiť do potreby inštitucionálnej reformy a reformy lesníckej/nelesníckej politiky, ktorá v sebe bude obsahovať aj opatrenia týkajúce sa decentralizácie a postupy riešenia problematiky prenajímania pozemkov. Schémy riešenia konfliktov budú tiež jej súčasťou.

Ekosystémový prístup

Pri príprave, implementácii, monitoringu a hodnotení národných lesníckych programov sa vychádza aj z tzv. ekosystémového prístupu. Je potrebné zdôrazniť, že súvislosti medzi ekosystémovým prístupom a trvalo udržateľným obhospodarovaním lesov si vyžadujú rozsiahlejší výskum než aký bol doteraz urobený. Pri štúdiu problematiky je potrebné brať do úvahy výsledky koncepcnej analýzy uskutočnenej sekretariátom CBD.

Spolupráca pri zavádzaní do praxe

Zavádzanie lesníckej stratégie obsiahnutej v NLPs do praxe by sa malo uskutočňovať na princípe vzájomnej spolupráce medzi jednotlivými vládami, podnikateľskými subjektami a občianskou spoločnosťou. Takýmto spôsobom je možné najlepšie využiť existujúce formy spolupráce a zdroje, čo v konečnom dôsledku vyústi do efektívnejšieho naplňania záverov NLP.

Verejná informovanosť

Lesy významnou mierou prispievajú k blahobytu spoločnosti a to nielen na vidieku ale aj v urbanizovaných oblastiach. NLPs predstavujú dôležité nástroje na zviditeľnenie významu a úlohy

lesného hospodárstva v kontexte národného hospodárstva ako celku. Predstavujú tiež dôležitý nástroj na zvyšovanie úrovne verejnej informovanosti a uvedomenie si významu rôznorodých úžitkov z lesa pre spoločnosť. NLPs osobitne vyzdvihujú význam objektívnej informovanosti verejnosti o otázkach týkajúcich sa lesov v procese posilňovania dôvery verejnosti v správnosť lesníckej politiky a metód obhospodarovania lesov.

Zvyšovanie verejnej informovanosti o otázkach súvisiacich s prípravou koncepcií lesného hospodárstva a ich cieľoch predstavuje dôležitý predpoklad na dosiahnutie vzájomného súladu a prepojenia stratégie lesného hospodárstva so stratégiami ostatných relevantných odvetví.

Zoznam použitých anglických termínov a skratiek:

PROFOR - Programme on Forests (hosted at the World Bank) - Program o lesoch pod záštitou Svetovej banky

UNFF - United Nations Forum on Forests - Fórum OSN o lesoch

CBD - Convention on Biological Diversity - Dohovor o biologickej diverzite

UNFCCC - United Nations Framework Convention on Climate Change - Rámcová konvencia OSN o klimatických zmenách

CCD - United Nations Convention to Combat Desertification - Dohovor OSN o boji proti rozširovaniu púští